

Gelişim Dönemleri

Gelişim dönemlerine başlarken birkaç kavrama birlikte bakalım;

Büyüme : Bedende meydana gelen sayısal değişikliklerdir. (kilo artışı, boy uzaması gibi)

Gelişim : Düzenli, uyumlu ve sürekli bir ilerlemeyi içerir.

Olgunluk : Organizmanın temelindeki potansiyel güçlerin göreve hazır bir duruma ulaşmalarıdır.

Neden gelişim dönemlerini önemsiyorum?

Çünkü tüm davranışlarımız biyolojik yapımız içinde gerçekleşir. Bu nedenle biyolojik yapımız hakkında ne kadar çok bilgi edinirsek davranışları anlamamızda o derece kolay olur.

Gelişim süresi içine tüm çocuklar aynı gelişim yolunu izlerler. Çocuk koşmadan önce yürür, yürümeden önce emekler. Ancak çocukların gelişim hızları ile bu davranışları başarmak üzere geçirdikleri süre bireyden bireye göre değişir.

Gelişimin Evreleri

1) Doğum Öncesi Dönem(Döllenme anından doğuma kadar geçen süre)

2) Doğum sonrası Dönem

- Yeni doğan(0-4 hafta)
- Bebeklik(4 hafta-2 yıl)
- İlk çocukluk(2-6 yıl)
- Son çocukluk(6-11 kızlarda, 6-13 erkeklerde)
- Ergenlik(11-20 kızlarda, 13-20 erkeklerde)

Büyüme ve gelişmenin başlangıç noktası doğum öncesi gelişim dönemidir.

Doğum Sonrası Dönemdeki Gelişim

İlk yıllardaki gelişim önemlidir. Freud uyum bozukluğu gösteren birçok kişinin çocukluk yıllarında başarısız deneyimlere sahip olduğunu saptamıştır.

Erikson : " Çocukluk, insanı insanlığa başlatan ilk sahne, kendimize özgü yeti ve eksikleri yavaş fakat açık bir şekilde geliştiren ve tamamlayan önemli bir ortamdır" der.

Erikson'a göre çocuğun öğrenmesi büyük ölçüde anne-babası tarafından ilgi, sevgi ve fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlıdır.

Çocuk o anlamaz
Unutur, hatırlamaz

Şimdi git başımdan işim var

Doğurmaz olaydım seni

Git başkalarının çocuğu ol

Küstüm sana, annen değilim artık

Bunda korkacak ne var

Sen erkek adam oldun artık,erkekler ağlamaz

Çocuğun yanında sürekli öfke ile bağırın bir baba, ileride kızgın olmadığı zamanlarda da çocukta korku tepkisi doğurur.

Küçükken köpek ya da kedi tarafından ısırılmış bir çocuk,köpek ya da kedi korkusun yetişkinde de taşır.

Çocuk annesine bakıp gülümsediği zaman, anne çocuğunu kucaklayıp öpüyor ve ona güzel şeyler söylüyorsa,çocuğun anneye gülümseyerek bakma davranışında bir artma olur. Öte yanda anne ancak çocuk ağladığında ilgi gösteriyorsa, çocuğun ağlama davranışında bir artma olur.

En gergin durumlarda soğukkanlılığını koruyan ve sakince sorunlara yaklaşan bir babanın oğlu, babasından gördüğü modelin etkisiyle soğukkanlılıkla ve sakinlikle ilişkilerini sürdürür.

Alınan gıdanın miktarı ve türü, içinde yetişilen ortamın temizliği ve sağlıklı oluşu, hava kirliliği, spor olanaklarının varlığı ya da yokluğu, çocuğun bedensel ve psikolojik gelişimini etkiler.(Çevresel etkilerdir.)

Çocuklar genetik yapıya bağlı olarak farklı mizaç yapılarıyla doğarlar.

Mizaç(Huy): Doğuştan gelir ve yaşam boyu değişmez. Bireylerin davranışlarının altında yatan en temel motivasyonlarını oluşturan, yaşam boyu değişmeyen paket programdır :)

Karakter : Mizaca bağlı bazı özelliklerin belirgin, kararlı ve sürekli hale gelmesine denir.

Kişilik: Mizacın zeka,cinsiyet,genetik yapı,yaş, biyolojik özellikleri gibi üzerinde etkide bulunamadığımız doğuştan gelen faktörler ile; aile,eğitim,sosyal çevre,yaşanılan olaylar,kültür, inanç gibi üzerinde kısmen etkide bulunabildiğimiz çevresel faktörlerin tamamıyla etkileşmesiyle oluşur.

Öğrencilerin yaşama bakış açıları, algı öncelikleri, motivasyon ve yönelimleri bağlamında yetenek ve ilgi eğilimleri, öğrenme biçimleri farklı farklıdır. Her bir öğrenci kişilik düzeyinde eşsiz ve biriciktir.

Son çocukluk(6-11 kızlarda, 6-13 erkeklerde)

- Bu dönemde büyüme hızı yavaştır. Son dönemlere doğru büyüme hızı artar. Büyüme hızı bebeğin ilk iki yılındaki gibi yüksek değildir.
- Arkadaş beğenisi kazanma ve sürdürme önemlidir.
- Kendi cinsinden arkadaşlar edinir.
- Somutlaştırılarak daha iyi öğrenir. 11 yaşında soyut düşünmeye geçerler.
- Kapasitesi ölçüsünde başarı bekleyip bunu önemsemek, çocuklara başarı ve yeterlilik duygusunu sağlayacaktır.
- Kurallı oyunlar oynamayı benimsemeye başlarlar.
- İlgi alanları çeşitlenir, bu dönemde olanak sunmak ve çocuğa seçme şansı vermek önemlidir.
- Dikkati yoğunlaştırabilme yetenekleri gittikçe artmaya devam eder.
- Bir eylemde bulunmadan önce sonuçlarının neler olabileceğini düşünmeye başlarlar.
- Çocuklarda yeteneklerinin üstünde bir başarı ve sosyal beceri beklemek onların benliğine karşı olumsuz tutumlar geliştirmelerine ve yetersizlik duygularını yaşamalarına neden olmaktadır. Kapasitesi ölçüsünde başarı bekleyip bunu önemsemek çocuklara başarı ve yeterlilik duygusunu sağlayacaktır.
- Anne ve babalar çocuklarını tanıyıp onların farklı bireyler olduğunu kabul etmelidirler.

Ergenlik(11-20 kızlarda, 13-20 erkeklerde)

Ergenlik yaşı bireysel farklılıklara, iklim koşullarına, beslenmeye vb göre değişiklik gösterebilir

Ergenlik; bireyin hızlı ve sürekli gelişim gösterdiği bir süreçtir.

Ergenlik dönemi; biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir.

Ergenlik bir sorun dönemi değil, insan gelişiminin bir parçasıdır.

Ergenlik döneminde birey, kendi bedeninde meydana gelen değişikliklerin farkındadır. Kendisi için yeni olan bir takım duygular içerisindedir.

Ergenlik biyolojik değişimle başlar ve bedensel, zihinsel ve ruhsal gelişimle son bulur.

Bireydeki bu değişimler ile vücut hızla büyüyerek gelişir. Aynı zamanda hormonların çalışmasını, cinsel dürtüleri de artırır ve zekanın kavrama yetisini geliştirir.

Bütün bu biyolojik gelişmeler ve bireyin bu gelişmelere ayak uydurabilmesi, kişiye kendine özgü bazı nitelikler kazandırır. Ergenlik dönemi gelişmeleri, yaşamın daha önceki gelişmelerinden oldukça farklıdır.

Ergenlik döneminde hormonlarda, boy gelişiminde, ağırlık gelişiminde, iskelet ve kas gelişiminde, beden şekli ve oranlarında değişmeler ve gelişmeler olur. Beslenme oldukça önemlidir.

Bilişsel Gelişim

Mantıksal düşünme yetişkinler düzeyine erişir.

Gençler bu dönemde görüşlerini haklı gösterebilecek düşünce kurallarını ve mantık yollarını bulmaya başlarlar.

Tahminleri, varsayımları vardır. Bu varsayımları süzgeçlerinden geçirir, soyut düşünür, genellemeler yapar ve soyut kavramları kullanarak bir durumdan ötekine geçebilirler.

Toplumun gelenek ve göreneklerine, kurallarına karşı tutumu değişir. Bunların değişmez olduklarını düşünen çocuğun tersine genç bunların yetişkinler tarafından kararlaştırıldıklarını ve değişik gruplara göre farklılıklar gösterebileceğini kavrar.

Duygusal Gelişim

Oldukça uzun ve dengeli bir davranış döneminden sonra çocuk, ansızın dengesiz ve düzensiz bir evre olan "ergenlik dönemi"nde kendini bulur. :)

Bu evre, gence hiçbir şey anlatamadığımız için anlatma çabasının yoğun olarak sürdürüldüğü bir dönem şeklinde açıklanabilir. :))

Ergenin duygusal dünyasında bazı çelişkiler dikkati çeker. Yalnızlıktan duyulan hazzın yanı sıra, bir gruba katılma özlemi, yetişkini hor görme, ama ona dayanma; endişe ve umutsuzluğa karşın geleceğe coşku ile yöneliş bu dönemin belirgin çelişkili duyguları arasında sayılabilir.

Ergenin duygusal tepkilerini etkileyen başlıca faktörler sağlık durumu, zeka düzeyi, cinsiyet, okul başarısı ve sosyal kabul düzeyidir. Bu alanlardaki gelişmeler, yeterlikler oldukça önemlidir.

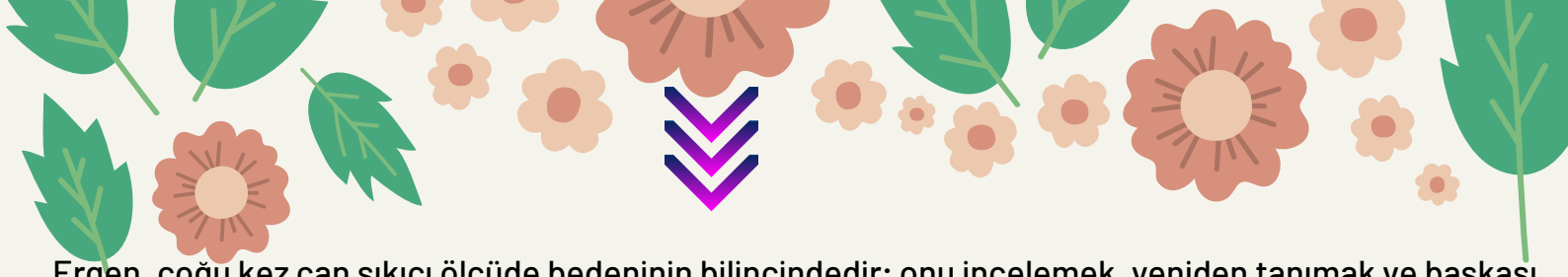
Ergen istediği biçimde davranmak ve duygularını gizlemek için içine kapanabilir.

Ergenlikte görülen sertlik ve kabalık gibi davranış biçimlerinin ardında , diğer insanlara duyulan ilgi azlığı ve sadece kendi düşünce ve fikirleryle ilgilenme gibi nedenler bulunmaktadır.

Genç kendini yetersiz bulduğunda içine kapanır. İçsel dünyasında dengesizlikler oluşur, mesela bir gün önce çok neşeli görünen genç, bir gün üzüntülü ve içine kapanık olabilir.

Birçok araştırmacı, ergenlik döneminde yüksek bir duygusallık görüldüğü noktasında birleşir. Bu evrede duyguların şiddet kazandığı ve ergenin tüm yaşamında etkili olduğu görülür.

Ergen, çoğu kez can sıkıcı ölçüde bedeninin bilincindedir; onu incelemek, yeniden tanımak ve başkası üzerinde yapacağı etkiyi tasarlamak için aynanın karşısında saatler geçirir.

Bu çağ, utangaçlık duygusunun ve dikkat çekme korkusunun(eleştirilme korkusu) yoğun olarak görüldüğü dönemdir.

Bu evrede küçük kusurlar son derece büyütülür ve bunlar ergenin tüm bilincini kaplar.

Dip Not 1 :) : Aile içindeki duygusal ve sosyal etkileşim açısından başarılı bir çocukluk geçiren birey,ergenlik dönemi sorunlarını daha kolay çözebilir.

Dip Not 2 :) : Kendisine çocuk muamelesi yapılan genç yer yer isyan edebilir. :)

Dip Not 3 :) : Gence bir kişiliğe sahip olduğu hissettirilmeli, okul,ev ve sosyal yaşamındaki arzularını yetenek ve gereksinimlerine uygun bir şekilde gerçekleştirebilmesine yardım edilmelidir.

Ergenler bu dönemde; korku,heyecan, öfke, hayal kırıklığı gibi duygular yaşayabilir.

Sosyal ilişkilerde duyulan korku; diğer insanlarla tanışmak, alaycı kimseler ile bir arada olmak, topluluk önünde konuşmak ya da çoğunlukla büyüklerden oluşan bir gruba katılmak vb örnek verilebilir.

Ergenin kendisi ile ilgili korkularına örnek ; yoksulluk, ölüm, kendisinin veya ailesinden birinin ciddi bir hastalığa yakalanması, okulda başarısızlığa uğrama verilebilir.

Dip Not : Ortaokul ve lise öğrencileri, özellikle çeşitli okul sorunları hakkında endişe duyarlar. Dış görünüş ve arkadaşları arasında popüler olamama endişe yaratan durumlardır.

Ergenle alay edilmesi, ona yalan söylenmesi öfkeye neden olabilir.

Size bir soru : Bireyin içinde bulunduğu toplumun onu artık bir çocuk gibi görmediği, fakat ona henüz yetişkin statüsünü,rolünü ve işlevini tümüyle vermediği yaşam dönemine ne denir? :)))

Aaa evet "ergenlik"

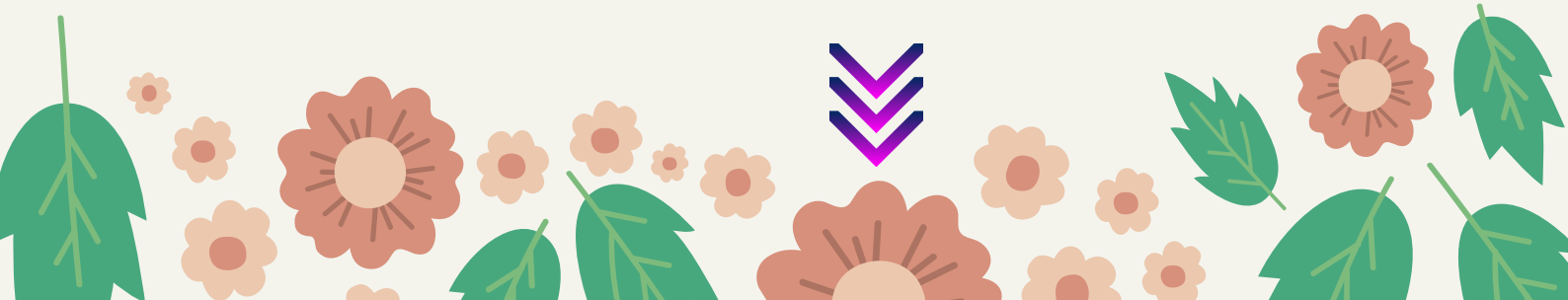
Dip Not : Ergenin davranışlarında görülen dengesizlik ve kararsızlıkta, çevresinde çatışan değerlerin olduğu kadar, kendisine yöneltilen farklı tutumların da etkisi büyüktür.

Ergen bu dönemde toplumsal kimlik arayışı içindedir. Kim olduğunu, neye değer vereceğini, kime bağlanıp inanacağını, amacını bulmaya çalışır.

Çevresinde daima "onun gibi olmak" istediği kişileri arar.

Karşı cinse olan ilgi artar.

Bu dönemde bir gruba ait olma ihtiyacı artar. Ergen ait olduğu gruba fazla önem verir. Grup kurallarına uymak için büyük çaba harcar. Ergen genel olarak grubun yaptıklarını yapar, beğendiklerini beğenir. Grup normlarından ayrılmaktan çekinir.

Ergen;

- Deneyimlemek ister,
- Aile üyeleri tarafından dinlenmek ister,
- Fikirleri onun için önemlidir. Fikirlerinin çevresi tarafından da önemsenmesini ister,
- Artık çocuk olmadığının fark edilmesini ister,
- Anlayış bekler,
- Vücudunda biyolojik, fiziksel, psikolojik birçok değişiklik olurken, kendi olanlara tam bir anlam yükleyememiş iken sizden destek bekler,
- Sevgi ve saygı ister,
- Güven dolu aile ilişkilerinin olduğu, kendini rahatça ifade edebileceğini bildiği bir aile ilişkisi ister,
- Kararları önemsensin ve saygı duyulsun ister,
- Mahremiyet ister,
- Güzel görünmek, marka giyinmek ister :)
- Sosyallik ister, bir bakmışsınız yalnızlık ister,
- İster, ister ve ister.... :)

Ergenlik dönemi bir süreçtir. Bebeğiniz nasıl ki doğduktan sonra belli başlı aşamalardan (gelişim dönemlerinden) geçerek bu yaşa (ergenliğe) geldiyse, bu süreçte sizlerin bilgi ve birikimiyle en sağlıklı şekilde tamamlayacaktır.

Ergenlik eşittir problem demek değildir. Ergenlik bir gelişim dönemidir.

Kitap Önerileri;

- Prof.Dr Doğan CÜCELOĞLU - Geliştiren Anne-Baba
- Prof.Dr Haluk YAVUZER - Çocuk Psikolojisi
- Prof.Dr Haluk YAVUZER - Okul Çağı Çocuğu

Kaynakça

- Prof.Dr Doğan CÜCELOĞLU - İnsan ve Davranışı
- Prof.Dr Haluk YAVUZER - Çocuk Psikolojisi
- Prof.Dr Haluk YAVUZER - Okul Çağı Çocuğu
- Dr. Ziya SELÇUK - Dr. Enver Demirel YILMAZ - Rehber Benim

